

LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS

Vak: AV Sport / AV Lichamelijke opvoeding / AV Biologie /
AV Gedragwetenschappen / TV/PV Veiligheidstechnieken /
TV Recht

Specifiek gedeelte

Studierichting: Defensie en veiligheid

Studiegebied: Maatschappelijke veiligheid

Onderwijsvorm: TSO

Graad: Derde graad

Leerjaar: Eerste en tweede leerjaar

Leerplannummer: OO-2021-008

Nummer inspectie: 2021/1704/6//V23

Dit leerplan werd voorlopig goedgekeurd op 28/04/2021 door de inspectie met inspectienummer 2021/1704/6//V23 en gaat in vanaf 01/09/2021.

Wijze van invoeren: progressief

Leerplan gezamenlijk ingediend door GO!, POV en OVSG

Inhoud

---

1. Doelgroep	3
2. Visie	4
3. Vakdoelstellingen en leerinhouden	6
3.1. Cluster 1: generieke competenties	6
3.2. Cluster 2: competenties eigen aan de studierichting Defensie en Veiligheid	8
3.3. Cluster 3: competenties eigen aan bewakingsagent	20
3.4. Cluster 4: competenties eigen aan brandweer	23
3.5. Cluster 5: competenties eigen aan defensie	25
3.6. Cluster 6: competenties eigen aan penitentiair bewakingsagent	27
3.7. Cluster 7: competenties eigen aan politieagent	29
4. Minimale materiële vereisten	30

1. Doelgroep

Om toegelaten te worden tot de derde graad 'Defensie en Veiligheid' moet de leerling het tweede leerjaar van de tweede graad van het ASO, TSO of KSO met vrucht beëindigd hebben.

Er is momenteel geen logische vooropleiding. Dit heeft als gevolg dat de instroom van de leerlingen heel divers kan zijn. Een goede beginsituatie is dus essentieel.

Specifieke toelatingsvoorwaarden opleiding Defensie en veiligheid

1. De leerling is onderdaan van en heeft zijn hoofdverblijfplaats in een lidstaat van de Europese Economische Ruimte of Zwitserland (regelgeving m.b.t. de opleiding voor bewakingsagenten Koninklijk Besluit van 23 mei 2018);
2. De leerling is medisch geschikt bevonden rekening houdend met de specificiteit van de beroepssectoren in kwestie. Die geschiktheidsverklaring is eenmalig en geldt voor de duur van de opleiding, tenzij er een aanleiding is om de geschiktheid opnieuw te evalueren. Een ongeschiktheidsverklaring in de loop van het schooljaar impliceert de beslissing van de betrokken personen om de leerling uiterlijk op het einde van dat schooljaar de opleiding te laten stopzetten.

De verklaring van medische geschiktheid door een arts wordt gevraagd omdat deelname aan de studierichting Defensie en Veiligheid een goede fysieke conditie en een optimale mentale veerkracht van de leerlingen vereist.

2. Visie

De opleiding Defensie en Veiligheid kwam tot stand door een unieke samenwerking tussen de Vlaamse ministers van Onderwijs en Werk, de federale ministers van Defensie, Binnenlandse Zaken en Justitie en de vertegenwoordigers van de onderwijsverstrekkers

Niet alleen zullen leerlingen die deze opleiding volgen de volledige beroepskwalificatie van bewakingsagent behalen, maar zullen ze ook verschillende competenties verwerven van de beroepskwalificatie brandweerman en de beroepskwalificatie soldaat-matroos. Daarnaast maken ze grondig kennis met het beroep van penitentiair beambte en verkennen ze de verschillende carrièremogelijkheden en toelatingsvoorwaarden binnen de politie.

De opleiding heeft de dubbele finaliteit: de beroepskwalificatie bewakingsagent garandeert een uitstroom op de arbeidsmarkt, de brede vorming -in het toekomstige domein Maatschappij en Welzijn- verzekert de doorstroom naar een professionele bachelor in datzelfde domein. Bovendien zorgt de opleiding voor een opstapje naar veiligheidsberoepen bij defensie, de brandweer, de gevangenis of de politie.

Attesten

Leerlingen die de opleiding *Defensie en Veiligheid* TSO met vrucht beëindigen, behalen het diploma van secundair onderwijs.

Leerlingen die aan de wettelijke eisen voldoen kunnen daarenboven o.m. de volgende erkende bewijzen behalen:

1. Een algemeen bekwaamheidsattest bewakingsagent;
2. Een getuigschrift hulpverlener;
3. Een bewijs van succesvolle afronding van de toelatingsproeven als soldaat/matroos bij Defensie;
4. Modulecertificaten 1 (Administratieve cultuur – houding en gedrag), 2 (Individuele bescherming), 5 (Fysieke paraatheid) en 10 (Levensreddende handelingen) van het brevet van basiskader BO1 voor de brandweer;
5. Attest van slagen in een vergelijkende selectie voor penitentiair bewakingsassistent (vrije keuze van de leerling om deel te nemen aan de selectieproef).

Let op: voor het behalen van een aantal van deze attesten zijn er strikte voorwaarden wat betreft minimum aantal lestijden per onderdeel. Een aantal onderdelen dienen ook verplicht gegeven te worden door voordrachtgevers: zie virtuele ruimte Defensie en Veiligheid.

De mogelijkheden die leerlingen hebben tot vervolgonderwijs of details over de voorwaarden en mogelijkheden bij de verschillende veiligheidsberoepen, lees je in de informatiebrochure horende bij de studierichting. Het is belangrijk dat leerlingen bij aanvang van de studierichting geïnformeerd worden over de verschillende toelatings- en selectievoorwaarden.

Specifieke voorwaarden m.b.t. bewakingagent en brandweer

- De voorwaarden voor de opleiding tot bewakingsagent en de uitoefening van het beroep zijn omschreven in de wet van 2 oktober 2017 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid en in het KB van 23 mei 2018. Binnen deze geldende regelgeving wordt een onderscheid gemaakt worden tussen 13 modules (hoofdstukken). In de pedagogische wenken wordt telkens verwezen naar het betrokken hoofdstuk.
- Voor de beroepsuitoefening van 'Brandweerman/vrouw' zijn de voorwaarden voor kandidaten voor een betrekking als brandweerman bepaald in KB van 19 april 2014 tot bepaling van het administratief statuut van het operationeel personeel van de hulpverleningszone. De voorwaarden voor de opleiding zijn bepaald in KB van 18 november 2015.
- De voorwaarden voor het attest hulpverlener zijn beschreven in KB 15 december 2010, Bijlage I.5-1.
- Het aantal lessen voordrachthouder is wettelijk bepaald en is terug te vinden in de respectievelijke regelgeving (zie rubriek aantal lessen).

Opbouw van het leerplan

Het leerplan is opgebouwd uit 7 clusters:

- Cluster 1: generieke competenties
- Cluster 2: competenties eigen aan de studierichting Defensie en Veiligheid
Binnen deze cluster komen overkoepelende aspecten aan bod zoals organisatie van de sector, regelgeving, ...
- Cluster 3: competenties eigen aan bewakingsagent
- Cluster 4: competenties eigen aan brandweer
- Cluster 5: competenties eigen aan defensie
- Cluster 6: competenties eigen aan penitentiair bewakingsagent
- Cluster 7: competenties eigen aan politie

ONTWERP

3. Vakdoelstellingen en leerinhouden

3.1. Cluster 1: generieke competenties

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHouden	DECR. NR. CODE
1.	De leerlingen werken in een teamverband met aandacht voor organisatiecultuur, communicatie en procedures.	<ul style="list-style-type: none"> - Sociale vaardigheden - Stressbestendigheid en emotionele stabiliteit - Tucht en hiërarchie op het werk / werkplek / school 	
2.	De leerlingen handelen kwaliteitsbewust.	<ul style="list-style-type: none"> - Stappenplan - Handleidingen 	
3.	De leerlingen handelen economisch en duurzaam.	<ul style="list-style-type: none"> - Milieuvoorschriften - Sorteren van afval 	
4.	De leerlingen handelen veilig, ergonomisch en hygiënisch.	<ul style="list-style-type: none"> - Ergonomisch handelen (sta-en zithoudingen, heffen en tiltechnieken) - Onderhoud van de werkplek - Toepassen van EHBO 	

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Deze generieke competenties kunnen in verschillende contexten aan bod komen: school, beroepsgerichte contexten tijdens de praktijklessen op verplaatsing, observatieactiviteiten en extramuros-activiteiten.

Werken in teamverband

Leerlingen leren beroep doen op anderen in functie van hun eigen mogelijkheden en beperkingen. Ze leren samenwerken met anderen en indien nodig en ze zien de meerwaarde van samenwerken in.

Dit leerplandoel hangt samen met het leerplandoel 5 'De leerlingen communiceren met aandacht voor de eigenheid van de organisatie' en leerplandoel 6 'De leerlingen observeren en rapporteren volgens procedures eigen aan de organisatie'. De oefeningen met betrekking tot communicatie zijn ook ideale leermomenten om te werken aan sociale vaardigheden zoals empathie, assertiviteit, luisterbereidheid, overtuigingskracht, omgaan met agressie, conflicthantering.....

Kwaliteitsbewust – economisch & duurzaam – veilig, ergonomisch en hygiënisch handelen

Door gebruik te maken van stappenplannen en tussentijdse doelstellingen leren de leerlingen om systematisch en methodisch aan de slag te gaan. Doorheen de opleiding ontdekken de leerlingen de eventuele verschillen qua stappenplan tussen de verschillende sectoren. Gebruik maken van een kwaliteitssysteem of een werkwijze zoals PDCA:

- Plan (plannen): wat is de opdracht? Wat wordt van mij verwacht? Welke hulpmiddelen (zoals mensen, informatie, gereedschappen, toepassingen, grondstoffen, energie) heb ik nodig om de opdracht tot een goed einde te brengen?
- Do (uitvoeren): leerlingen houden rekening met veilig, ergonomisch en hygiënisch handelen. Ze handelen ook nauwkeurig, binnen de afgesproken tijd en volgens de geldende procedures.

- Check (evalueren): de leerlingen evalueren of de vooropgestelde doelstellingen behaald zijn. Ze hanteren hiervoor reflectievaardigheden zoals bijvoorbeeld Korthagen, Ofman, Axenroos, Roos van Leary, STARR .... Leerlingen evalueren ook het (groeps)proces: het eigen handelen en het handelen binnen het team.
- Act (bijsturen): de leerlingen sturen - indien nodig – hun eigen leerproces bij om de vooropgestelde doelstellingen te behalen.

ONTWERP

3.2. Cluster 2: competenties eigen aan de studierichting Defensie en Veiligheid

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHouden	DECR. NR. CODE
5.	De leerlingen communiceren met aandacht voor de eigenheid van de organisatie.	<ul style="list-style-type: none"> – Communicatieve vaardigheden – Communicatietechnieken – Analoge communicatie: radiotypes, voor- en nadelen, radioterminologie, radioprocedures, kwaliteit van de ontvangst, situation report, radiocontact, werking van de meldkamer en oproepcentrale, verplichtingen – Digitale communicatiesystemen – Correct doorgeven van informatie: ontvangen en versturen van berichten 	
<p>SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN</p> <p>De communicatieve vaardigheden sluiten aan bij het leerplan Nederlands, Frans en Engels. Naast het traditionele communicatieschema (met zender en ontvanger), kan het schema van geweldloze of verbindende communicatie ook bruikbaar zijn wanneer er geoefend wordt in beroepsgerichte simulaties zoals fysiek onthaal, conflictsituaties, crisissituaties ...</p> <p>Daarnaast hangt dit leerplandoel ook samen met leerplandoel 6 'De leerlingen observeren en rapporteren volgens procedures eigen aan de organisatie'. Er wordt voldoende aandacht besteed aan het gebruik van context specifieke communicatieapparatuur naargelang de sector.</p> <p>Specifiek voor de verschillende sectoren gelden volgende aandachtspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bewakingsagent: <ul style="list-style-type: none"> o Communicatietechnieken: communicatie, onthaal, klachtenbehandeling worden ingeoeffend aan de hand van gesimuleerde oefeningen. o Analoge communicatie: radiotypes, voor- en nadelen, radioterminologie, radioprocedures, kwaliteit van de ontvangst, situation report, radiocontact, werking van de meldkamer en oproepcentrale, verplichtingen o Gebruik van context specifieke communicatieapparatuur o Correct doorgeven van informatie: ontvangen en versturen van berichten <p>Zie hoofdstuk 4 'Communicatievaardigheden'. Essentieel is dat een bewakingsagent vlot kan communiceren. D.m.v. een correcte communicatie kan een bewakingsagent situaties ontmijnen. Hij dient zich bewust te zijn van het feit dat hij ook non-verbaal communiceert. Hij moet weten dat hij zijn communicatiestijl dient aan te passen aan zijn gesprekspartner. Om dit leerplandoel te kunnen realiseren dienen situaties aan bod te komen waarmee de bewakingsagent in de praktijk zal geconfronteerd worden. Hij moet met andere woorden de communicatietechnieken correct hanteren.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Brandweer: een gedetailleerd overzicht van de onderliggende kenniselement in het kader van module 1 'administratieve cultuur –houding en gedrag' is terug te vinden in de referentielijst van de brandweer. De volledige lijst bevindt zich op de virtuele ruimte van het vak Defensie en Veiligheid. <ul style="list-style-type: none"> o Digitale communicatiesystemen met inbegrip van ASTRID (communicatie en gebruik): <ul style="list-style-type: none"> ▪ Radio, VHF, gsm en TETRA net: functioneren en beperkingen ▪ Verschillende manier van werking van een TETRA ▪ ASTRID ▪ Radioprocedure – NAVO-procedure 			

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fleetmapping en operationele procedures ▪ Materieel en bediening ▪ Operationeel gebruik 		
	<p>- Defensie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Gebruik en onderhoud van communicatieapparatuur, radioprocedures, basismateriaal (komt aan bod via extra-muros activiteiten) ○ Doorgeven van informatie: communicatietechnieken, gevechtssignalen, merkschets opmaken, waarnemingsverslag opstellen, aanduiden en van doelen ... 		
6.	De leerlingen observeren en rapporteren volgens procedures eigen aan de organisatie	<ul style="list-style-type: none"> – Observatietechnieken – Objectieve rapporteringstechnieken eigen aan de sectoren – Inschatten van mogelijke risico's 	
<p>SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN</p> <p>Dit leerplandoel hangt samen met leerplandoel 5 van dit leerplan en sluit aan met de leerplannen Nederlands, Frans en Engels in de derde graad. De leerlingen zijn zich bewust van hun eigen referentiekader van waaruit ze observeren en ze leren waarnemen met alle zintuigen. Met betrekking tot de objectieve rapporteringstechnieken eigen aan de sectoren passen de leerlingen strategieën toe vanuit de vakken Nederlands, Frans en Engels. Specifiek voor de sectoren gelden volgende aandachtspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bewakingsagent: zie hoofdstuk 7 'Observatie, risico-inschatting en rapportering'. Een bewakingsagent moet constant observeren, risico's inschatten en duidelijk en objectief rapporteren. Praktijkgerichte oefeningen zijn cruciaal in het aanleren van deze competentie. <ul style="list-style-type: none"> ○ <u>Observeren</u>: security awareness, verschil tussen observatie en surveillance, persoonsbeschrijving ... Aan de hand van gesimuleerde casussen wordt deze vaardigheid ingeoefend. ○ <u>Rapporteren</u>: procedure om te rapporteren (zie ook samenhang met leerplandoel 1), soorten rapporten, kenmerken en vorm van een rapport. - Penitentiair bewakingsagent: <ul style="list-style-type: none"> ○ Objectieve waarneming ○ Correct observatieverslag ○ Rapport aan de directie (RAD). 			
7.	De leerlingen analyseren domein specifieke wetgeving aan de hand van concrete casussen	<ul style="list-style-type: none"> – Rechtspositie van de actoren binnen de betrokken sectoren – Domein specifieke wetgeving – Raadplegen van aangereikte betrouwbare bronnen met juridische informatie 	
<p>SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN</p> <p>Dit leerplandoel wordt gerealiseerd met domein specifieke context:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bewakingsagent: regelgeving m.b.t. bewakingsagent, rechten en plichten van de bewakingsagent, rechtspositie van de actoren. Zie hoofdstuk 2 'Studie van de regelgeving m.b.t. de bewaking en grondige studie van de rechten en verplichtingen van de bewakingsagent'. De leerling heeft weet van het wetgevend kader dat op de bewakingssector, haar organisaties en haar activiteiten van toepassing is. De leerling beschikt over een grondige kennis van de wetgeving die rechtstreeks van toepassing is op de bewakingsagent, in het bijzonder op zijn bevoegdheden en verplichtingen. Hij kent het vereiste profiel van de bewakingsagent en weet hoe hij er zich naar dient te gedragen. - Brandweer: rechten en plichten als brandweerman, reglementaire voorschriften, rechtspositie van de actoren 			

	<ul style="list-style-type: none"> - Defensie: rechten en plichten als militair, verplichtingen in overeenstemming met de wettelijke vereisten, graden, hiërarchie, insubordinatie, illegale afwezigheid, humanitaire regels voor strijders en niet-strijders, internationale beschermingscodes, behandeling van krijgsgevangenen - Penitentiair bewakingsagent: aspecten van straf- en strafprocesrecht - Politie: organisatie van de politiediensten 		
8.	De leerlingen lichten de grondrechten en andere relevante bevoegdheden en verplichtingen toe.	<ul style="list-style-type: none"> - Inleiding tot het recht - Justitie in België - De Belgen en hun rechten - Strafrecht - Bespreking van enkele misdrijven - Wet op het racisme, xenofobie en antidiscriminatiewet - Wet op verdovende middelen - Wet tot regeling van de plaatsing en gebruik van bewakingscamera's - Behandeling van persoonlijke gegevens 	
<p>SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bewakingsagent: zie hoofdstuk 3 'Grondrechten en andere relevante bevoegdheden en verplichtingen'. Een bewakingsagent heeft weet van de belangrijkste grondrechten en van de daaruit voortvloeiende regelgeving waarmee de bewakingssector te maken heeft. Hij kent zijn bevoegdheden inzake het vattingsrecht en weet hoe hij deze moet toepassen. - Brandweer: België als federale staat Een gedetailleerd overzicht van de onderliggende kenniselementen in het kader van module 1 'administratieve cultuur – houding en gedrag' is terug te vinden in de referentielijst van de brandweer. De volledige lijst bevindt zich op de virtuele ruimte van het vak Defensie en Veiligheid. 			
9.	De leerlingen lichten de organisatie van de verschillende sectoren toe	<ul style="list-style-type: none"> - Organisatie van de bewakingssector - Organisatie van de brandweer - Organisatie van defensie - Organisatie van penitentiair bewakingsagent - Organisatie van politie 	
<p>SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bewakingssector: organisatie, activiteiten, kernbegrippen (preventie, gevaar, risico, schade), deontologie en kwaliteit. Zie ook hoofdstuk 1 'Organisatie van de bewakingssector'. De leerling weet hoe de sector binnen de private veiligheid georganiseerd is en wat het verschil is tussen private en publieke veiligheid. Hij kent de aspecten van de publieke veiligheidssector die voor de bewakingssector van belang zijn voor de uitoefening van zijn functie. - Brandweer: <ul style="list-style-type: none"> o organisatie van de dringende hulpverlening in België o dringende geneeskundige hulpverlening o organisatie van de brandweer o de brandweerman/vrouw. <p>Een gedetailleerd overzicht van de onderliggende kenniselementen in het kader van module 1 'administratieve cultuur – houding en gedrag' is terug te vinden in de referentielijst van de brandweer. De volledige lijst bevindt zich op de virtuele ruimte van het vak Defensie en Veiligheid.</p>			

<ul style="list-style-type: none"> - Defensie: <ul style="list-style-type: none"> o presentatie van de verschillende componenten o DG en ACOS o eenheden en de belangrijkste uitrusting van de componenten o opdrachten en taken van Defensie o engagementscenario's (nationaal, internationaal, Non-combattant Evacuation Operations ...) o belangrijkste actoren bij internationale betrekkingen (rollen en middelen) en de veiligheidsomgeving op nationaal, Europees en internationaal niveau o noodzaak van Defensie en het gebruik ervan door politieke autoriteiten o belangrijkste vroegere en huidige opdrachten van de Belgische Defensie (uitleg en reden voor deelname) o structuur van Defensie o soorten capaciteiten - Penitentiair bewakingsagent: <ul style="list-style-type: none"> o penitentiaire instellingen inrichtingen situeren op een landkaart o verschillen tussen penitentiaire inrichtingen: bouwstijlen, types, populatie o organigram FOD Justitie met situering van de relevante actoren: Minister van Justitie, de voorzitter van het directiecomité en het DG EPI o organigram DG EPI: directeur-generaal en regionaal directeur (situeren en benoemen), belangrijkste diensten/functies en hun kernopdracht o belangrijkste diensten/functies binnen de gevangenis en kernopdracht o relaties tussen de belangrijkste lokale en centrale diensten/functies o functie en taken van een PENITENTIAIR BEWAKINGSAGENT o missie van het DG EPI - Politie: algemene organisatie, structuur en cultuur van de geïntegreerde politie, opdrachten van de federale en lokale politie, basisfuncties, gespecialiseerde functies, statuut van politieambtenaren 		
10.	De leerlingen passen organisatie-eigen deontologische aspecten toe	<ul style="list-style-type: none"> - Deontologische aspecten: beroepsgeheim, tucht, privacy, discretie, vertrouwen, meldingsplicht, belangenconflict - Deontologische aspecten aan de hand van casussen
<p>SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN</p> <p>Dit leerplandoel hangt samen met de leerplandoelen 17 en 18 van dit leerplan. Dit leerplandoel wordt gerealiseerd aan de hand van casussen over domein specifieke thema's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bewakingssector: deontologie versus ethiek, integriteit en beroepsethiek. Deze onderdelen komen ook aan bod in hoofdstuk 1 van de modules BA (zie leerplandoel 9 van dit leerplan). - Brandweer: gedrags- en ethische regels en waarden verbonden aan de staat van brandweer - Defensie: militaire waarden en algemeenheden, verwachte gedragsvaardigheden, democratisch systeem - Penitentiair bewakingsagent: belang van integriteit, elementaire gedragsregels, risico's tot normvervaging, valkuilen en mogelijke gevaren voor collega's 		
11.	De leerlingen passen EHBO-technieken en levensreddende handelingen toe.	<ul style="list-style-type: none"> - Bedrijfseerstehulpverlener - Tactical First Aid - Levensreddend handelen

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

- **Bewakingsagent:** zie hoofdstuk 10 'Bedrijfseerstehulpverlener'. Een bewakingsagent moet een basiskennis hebben van het verlenen van EHBO. Hij kan op een correcte manier EHBO en Tactical First Aid toepassen.
- **Brandweer:** een gedetailleerd overzicht van de onderliggende kennis-elementen in het kader van module 10 'Levensreddende handelingen' is terug te vinden in de referentielijst van de brandweer. De volledige lijst bevindt zich op de virtuele ruimte van het vak Defensie en Veiligheid. Deze module gaat verplicht door op de brandweerschool en wordt ook door de brandweerschool gegeven. Volgende inhouden moeten deel uitmaken van deze module:
  - Algemene interventieprocedures
  - Reanimatietechnieken en verstikking bij volwassenen
  - Reanimatietechnieken en verstikking bij kinderen en zuigelingen
  - Het verschijnsel shock
  - Het stelpen van ernstige bloedingen
  - Brandwonden
  - EHBO bij trauma: botletsels
  - Vergiftiging
  - Omgaan met stress: FiST
  - Het psychosociaal interventieplan (PSIP)

12.

De leerlingen illustreren de carrièremogelijkheden binnen de verschillende sectoren van deze studierichting

- Selectie en werving
- Carrièremogelijkheden

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Dit leerplandoel kadert in het grotere geheel van onderwijsloopbaanbegeleiding en krijgt vorm vanuit de visie van de school.

Selectie en werving

Aan de hand van beschikbare informatie (zoals websites, informatiefolders ....) kunnen de leerlingen informatie vinden met betrekking tot de voorwaarden, selectieprocedures. Het is niet de bedoeling dat de leerlingen dit uit het hoofd leren, wel dat ze doelgericht informatie hierover kunnen opzoeken en aantonen dat ze dit begrijpen. Het kan ook interessant zijn om gastsprekers/partners uit te nodigen op school: dit werkt drempelverlagend voor de leerlingen die interesse hebben om de job te verkennen via een studenten job of leerlingen die overwegen om toe te treden tot de arbeidsmarkt.

Carrièremogelijkheden

Ze hebben ook zicht op de verschillende beroepsmogelijkheden binnen de verschillende sectoren:

- **Bewakingsagent:** de bespreking van de beroepsmogelijkheden komt aan bod bij de analyse van de domein specifieke wetgeving (leerplandoel 7) en bij de bespreking van de organisatie van de bewakingssector (leerplandoel 9).
De verplichte psychotechnische onderzoeken (en het gevolg indien niet OK) dienen zeker aan bod te komen.
- **Brandweer:** via de bespreking van de algemene structuur, de componenten (zones en posten) en de voornaamste stafdepartementen kunnen de leerlingen zich een beeld vormen van de beroepsmogelijkheden.
- **Defensie:** doelstellingen van de specifieke defensieopleiding, voorwaarden voor toegang tot militair beroep, redenen voor vroegtijdig vertrek, Belgische defensie vandaag en in de toekomst, mogelijkheden om te studeren aan Defensie, presentatie van de HR-organisatie binnen defensie, BDL-statuuut (statuuut beperkte duur/durée limitée), vrijwilliger, onderofficier, mogelijkheden binnen de reserve, belang van een memento

	<ul style="list-style-type: none"> • Penitentiair bewakingsagent: nieuw federaal ambtenaar, algemene principes verbonden aan het statuut van ambtenaar (hiërarchie, administratieve standen, anciënniteit, ...), loopbaanmogelijkheden, verloning, opleidingsmogelijkheden (verplichte en niet-verplichte), selectieproeven o.a. bij Selor • Politie: selectieproces, politieopleiding, job mogelijkheden 		
13.	<p>De leerlingen ontwikkelen en onderhouden hun mentale gezondheid en fysieke paraatheid en conditie in functie van het uitvoeren van opdrachten.</p> <table border="1"> <tr> <td>– Mentale gezondheid</td> </tr> <tr> <td>– Fysieke gezondheid</td> </tr> </table>	– Mentale gezondheid	– Fysieke gezondheid
– Mentale gezondheid			
– Fysieke gezondheid			

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Het nastreven en behouden van een gezonde levensstijl is fundamenteel voor de uitoefening van een veiligheidsberoep. Dit leerplandoel hangt dus nauw samen met het leerplan LO.

Naast de fysieke gezondheid wordt ook voldoende aandacht besteed aan de mentale gezondheid: leerlingen leren feedback geven over hun eigen gedrag en dat van anderen bij een opdracht met behulp van feedbacktechnieken. Ze weten ook waar ze terecht kunnen voor hulp in verband met emotieregulatie. Leerlingen kunnen ook baat hebben bij het toepassen van ontspanningstechnieken zoals juiste ademhaling .... Leerlingen worden technieken aangereikt om de mentale veerkracht te vergroten.

Met betrekking tot de fysieke gezondheid zijn er extra wenken voor:

- **Bewakingsagent:** leerlingen leren hoe ze met zichzelf omgaan in bepaalde situaties (samenhang met hoofdstuk 5 van de module BA en leerplandoel 19 van dit leerplan).
- **Brandweer:** een gedetailleerd overzicht van de onderliggende kenniselement in het kader van module 5 'fysieke paraatheid' is terug te vinden in de referentielijst van de brandweer. De volledige lijst bevindt zich op de virtuele ruimte van het vak Defensie en Veiligheid. In functie van het behalen van dit moduleattest bij de brandweer besteed je aandacht aan:
  - drill: begrip, rol, onderdelen van een ceremonie.
  - basisvoorwaarden voor een gezond leven
    - voedselhygiëne en persoonlijke hygiëne: voedsel piramide, voedingspatronen in functie van het behoud van een goede lichamelijke conditie, elementen die bijdragen tot de persoonlijke hygiëne benoemen (slaap, lichaamshygiëne, mondhygiëne, uitdroging, luchtbevoeding)
    - voorbereiding en fysieke training vanuit een wetenschappelijke benadering: betekenis van het hartritme tijdens de sportbeoefening, maximale hartritme berekenen en toepassen in functie van een efficiënte sportbeoefening
    - oefeningen van de test uitvoeren: fysieke testbatterij, laddertest (30m), uithoudingstest en zwembrevet (100m).
Om te kunnen solliciteren om vrijwillig of professioneel brandweerpersoneel of beroepspersoneel van de Civiele Bescherming te worden, moet men eerst een Federaal Geschiktheidsattest behalen. De federale geschiktheidsproeven bestaan uit drie modules: een competentietest, een operationele handvaardigheidstest en een lichamelijke geschiktheidsproef. Het behalen van het FGA maakt geen deel uit van de opleiding, wel de voorbereiding op de lichamelijke geschiktheidsproef. Daarom is het belangrijk dat de leerlingen de kans krijgen om zich hierop voor te bereiden. In overleg met de brandweerschool kan dit aan bod komen wanneer de leerlingen de lessen krijgen in verband met de module 'Individuele bescherming'.
Alle informatie m.b.t. het FGA vind je op de website www.ikwordbrandweer.be.
- **Defensie:**
  - individuele beweging van drill zonder wapen.
  - belang van gezonde voeding
  - activiteiten zoals uithoudingsvermogen, fitness, fitness gym, zwemmen, Functional Training and Martial Art (FTMA), spierversterking, stabilisatie, strekken, hindernispiste. Leerlingen worden voorbereid op de extramuros-activiteiten waarbij men verwacht zal worden om 15 km te kunnen marcheren met een lichte rugzak ...

- o aandacht voor preventie van trauma's en progressiviteit van training m.b.v. trainingsschema's

14.	De leerlingen leggen fysiologische processen uit aan de hand van de structuur en de werking van de betrokken organen bij de mens.	<p>Stofwisselingsfysiologie en secretie (tot op weefselniveau)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Betrokken organen: mond, slokdarm, maag, dunne darm, dikke darm, twaalfvingerige darm, pancreas, lever, nieren – Rol van de betrokken organen in vertering en secretie <ul style="list-style-type: none"> o Rol enzymen o Rol van micro-organismen <p>Transportfysiologie</p> <ul style="list-style-type: none"> – Betrokken organen: hart, bloedvaten, longen – Rol van de betrokken organen in transport van voedingsstoffen en gassen <p>Immuunfysiologie</p> <ul style="list-style-type: none"> – Betrokken organen: lymfevaten, lymfeknopen, thymus, milt, amandelen, witte bloedcellen, beenmerg – Rol van lymfevaten en witte bloedcellen en rol van eventueel andere organen <ul style="list-style-type: none"> o Specifieke en niet-specifieke immuniteit o Functie van antigen, antilichaam, witte bloedcellen, lymfeklieren – Aspecten van het immuunsysteem zoals bijvoorbeeld het principe van vaccinatie, serumbehandeling, allergie, auto-immuniteit, bloedgroepen (ABO, rhesusfactor) <p>Betrokkenheid van meerdere orgaanstelsels in fysiologische processen</p>
-----	---	--

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Dit leerplandoel wordt met studierichting specifieke context gerealiseerd. Een mooi voorbeeld hiervan is het videofragment van 'Schooltv': Paniek in de menigte. Hier wordt een koppeling gemaakt met het hoofdstuk gepast reageren in crisissituaties en het biologisch aspect.

Stofwisselingsfysiologie en secretie (tot op weefselniveau)

Voor dit onderdeel vind je goede animaties op

- <https://www.bioplek.org/inhoudbovenbouw.html#spijsvertering>
- <https://www.bioplek.org/inhoudbovenbouw.html#uitscheiding>

Transportfysiologie

Binnen dit onderdeel ligt de focus op de ademhaling en transport van bloed, met andere woorden de werking van het hart.

Mogelijke proeven zijn de bloedgroepbepalingen. De voorwaarden om deze proeven te mogen doen vind je hieronder bij het onderdeel immunofysiologie.

Voor dit onderdeel vind je goede animaties op

- <https://www.bioplek.org/inhoudbovenbouw.html#anatomie>

Immunofysiologie

We leven in een wereld waar elk organisme dagelijks in contact met een groot aantal pathogenen. Het is de bedoeling dat leerlingen inzien hoe we toch in staat zijn in een dergelijk 'vijandig' milieu gezond te blijven. Het is niet de bedoeling om over auto-immuunziekten uit te wijden, omdat het niet duidelijk is of deze uitsluitend aan het falen van het immuunsysteem te wijten zijn. De werking bij infecties primeert.

Er kan ook een link gelegd worden met evolutie: door variatie zijn meestal een aantal individuen beschermd tegen de ziekte. In geval van pandemie zijn zij vaak de enige overlevenden, met als gevolg dat de volgende generaties van nature uit beschermd zijn tegen de ziekte (bijv. de pest in de ME).

Niet specifieke afweer bestaat uit de huid, slijmvliezen, lysozymen; ontstekingsreactie met granulocyten (produceren histamines) en macrofagen.

Specifieke afweer is uniek, heeft een geheugen en is tolerant voor eigen lichaamsstoffen/cellen (reageren enkel tegen lichaamsvreemd materiaal/stoffen). De specifieke afweer werkt voornamelijk door middel van antilichamen, gemaakt door B- en T-lymfocyten. Deze cellen maken gedurende het ganse leven eenzelfde soort antilichamen aan.

De verschillen tussen actieve en passieve immunisatie kunnen worden geïllustreerd aan de hand van een aantal ziektes en ongevallen.

Bij de bespreking van de aspecten van het immuunsysteem gaat het om een 'zoals'-constructie: dit betekent dat je als leraar een keuze mag maken uit 1 of meerdere voorbeelden, maar je mag ook op een andere manier de aspecten van het immuunsysteem aanbrengen.

Mogelijke proeven

- Elisa-testkit (kit te ontlenen bij VIB)
- Bloedgroepbepaling
- Invloed van antibiotica op bacteriën (histogram)

Richtlijnen voor bloedgroepproeven en kweken van bacteriën

Indien men, omwille van de interesse van de leerlingen, een persoonlijk bloeduitstrijkje wil uitvoeren zal men zich beperken tot een druppel ter hoogte van de vingers en moeten de nodige veiligheidsmaatregelen genomen worden:

- ofwel prikken met eenmalige prikkertjes ter verkrijgen bij de apotheek.
- ofwel prikken met voor iedereen een afzonderlijke ontsmette stilet, dat daarna onmiddellijk in een ontsmettingsvloeistof verzameld wordt.

Het gebruikte materiaal moet conform de milieuwetgeving afgevoerd worden.

Er kan ook gebruik gemaakt worden van bloedstalen van slachtdieren of van kunstbloed.

Voor het kweken van bacteriën op voedingsbodems in petrischalen gebruikt men best wegwerppetrischalen. Deze worden gesteriliseerd en dichtgeplakt vooraleer ze verwijderd worden uit de school

Voor dit onderdeel vind je goede animaties en ondersteunend materiaal op <https://www.bioplek.org/animaties/afweer/afweersamenvatting.html>

Betrokkenheid van meerdere orgaanstelsels in fysiologische processen

Om relaties tussen verschillende stelsels te begrijpen, kan er gekozen worden uit spierstelsel, zenuwstelsel, ademhalingsstelsel, uitscheidingsstelsel, bloedvatstelsel en/of beenderstelsel.

De belangrijkste moleculen voor de opbouw van levende wezens (water, sachariden, lipiden, proteïne) en het schematisch weergeven mag op eenvoudige wijze worden voorgesteld: chemische formules zijn niet aan de orde.

Binnen deze studierichting kan ook voldoende aandacht besteed worden aan anabolisme en katabolisme in het kader van hun fysieke conditie.

De leerlingen kunnen bijvoorbeeld via een inspanningsproef aantonen dat meerdere stelsels samenwerken. Inspanningsproeven komen aan bod bij het leerplandoel 13 'De leerlingen ontwikkelen en onderhouden hun mentale gezondheid en fysieke paraatheid en conditie in functie van het uitvoeren van opdrachten.'

15.	De leerlingen illustreren strategieën van gezondheidsbevordering rekening houdend met het individu of de doelgroep.	<ul style="list-style-type: none"> – Onderliggende hulpvragen, specifieke noden, culturele en sociaaleconomische achtergrond van het individu of de doelgroep – Fasen van gedragsverandering – Individuele strategieën van gezondheidsbevordering op preventief of curatief niveau zoals bijvoorbeeld voorlichten, de gezondheidssituatie analyseren, sensibiliseren, coachen, educatie – Omgevingsstrategieën van gezondheidsbevordering op preventief of curatief niveau zoals nudging, prijszetting – Effecten van motiverende en (non-)directieve gespreksvoering op gedragsverandering 	
<p>SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN</p> <p>Bij de fasen van gedragsverandering kunnen volgende aspecten aan bod komen: precontemplatie (voorbeschouwing), contemplatie (overwegen), beslissing, actieve verandering (actie), consolidatie (volhouden) en terugval.</p> <p>Bij het Vlaams Instituut Gezond Leven vind je achtergrondinformatie over gedragsverandering, gedragsveranderingstechnieken zoals motiverend en persuasief communiceren en hun effecten.</p>			
16.	De leerlingen illustreren elementen van een arbeidsovereenkomst en het arbeidsreglement met aandacht voor de sociale verhoudingen, collectieve arbeidsovereenkomsten, veiligheid & preventie en welzijn op het werk.	<ul style="list-style-type: none"> – Arbeidsovereenkomst: begrip, rechten en plichten van werkgever en werknemer – Arbeidsreglement: begrip – Actoren: nationaal, sectoraal, ondernemingsvlak – Sociale verkiezingen: procedure, syndicale afvaardiging, statuut van de personeelsafgevaardigde – Bescherming van de persoonlijke levenssfeer – Inspectiediensten: arbeidsinspectie, sociale inspectie – Interne dienst van veiligheid en preventie – Welzijn op het werk 	

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

- **Bewakingsagent:** zie ook hoofdstuk 12 ‘Sociale verhoudingen en collectieve overeenkomsten’. De bewakingsonderneming vallen onder een paritair comité. De toekomstige bewakingsagent moet op de hoogte zijn van het bestaan hiervan en moet weten wie de sociale partners zijn en de specifieke collectieve regelingen van toepassing op de bewakingssector.
- **Brandweer:** een gedetailleerd overzicht van de onderliggende kenniselementen in het kader van module 1 ‘administratieve cultuur – houding en gedrag’ is terug te vinden in de referentielijst van de brandweer. De volledige lijst bevindt zich op de virtuele ruimte van het vak Defensie en Veiligheid.
  - de belangrijkste betrokkenen bij welzijn
  - gevaren bij interventies

17.	De leerlingen analyseren domein specifieke thema’s aan de hand van verschillende visies op de mens.	<ul style="list-style-type: none"> – Filosofische begrippen(paren) uit de wijsgerige antropologie zoals bijvoorbeeld emotie en rede, sterfelijkheid, disciplineren, vrijheid en determinisme – Wijsgerig antropologische visies zoals bijvoorbeeld monisme en dualisme of de liberale en communitaristische mensvisie – Strategieën om domein specifieke thema's te analyseren aan de hand van verschillende visies op de mens
-----	---	---

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Dit leerplandoel hangt samen met leerplandoel 18 “De leerlingen reflecteren over ethische casussen aan de hand van ethische visies en begrippen” en wordt met context vanuit deze studierichting gerealiseerd.

De leerplandoelen m.b.t. filosofie lenen zicht tot een enge en brede interpretatie van hun inhoud. In de enge zin laten ze een strikt abstract-theoretische benadering toe, gevuld met feitenkennis over filosofische theorievorming. Kennis van de voornaamste terminologie, basisproblemen en enkele sleutelteksten zijn nodig. Maar door in te spelen op de natuurlijke nieuwsgierigheid van de leerlingen, verhogen we hun betrokkenheid.

Naast de kennisinhouden, is er dus een specifieke didactiek nodig voor het ontwikkelen en toepassen van verschillende vaardigheden. De activiteit van het filosoferen krijgt daarom een sleutelrol, want filosofische vragen formuleren zonder een veilige methode aan te reiken, schiet voorbij aan dit doel. Wanneer een leraar aan de slag wil gaan met de doelen rond filosofie, is het een essentiële voorwaarde dat hij enkele van deze methodieken beheerst. In de begeleidende tekst ‘toolkit voor filosoferen’ op de virtuele ruimte van Defensie en Veiligheid vind je meer achtergrondinformatie over het belang, de didactische aanpak en mogelijke werkvormen.

Verheldering van het doel

In de wijsgerige antropologie staat de vraag naar ‘*Wat is de mens?*’, naar ‘*Wie ben ik?*’ centraal. Onze ideeën over de mens – hoe we naar de mens kijken - zeggen iets over ons mensbeeld.

Afhankelijk van de periode waarin de vraag naar mens-zijn werd en wordt gesteld, merken we verschillende variaties in het bevragen van het mens-zijn: denk bv. aan ‘*Waarin is de mens gelijkend of afwijkend aan het goddelijke?*’ en ‘*Wat is gevoel? Waarin onderscheidt de mens zich van techniek?*’

De wijsgerige antropologie stelt bijgevolg vragen over:

- de verhouding tussen emotie en rede
- de sterfelijkheid
- het nut van disciplineren
- de verhouding tussen vrijheid en determinisme

- ...

In dit leerplandoel reflecteren leerlingen over wijsgerig antropologische visies aan de hand filosofische begrippenparen. Met betrekking tot wijsgerige antropologische visies kun je als leraar kiezen. In de leerinhouden staat een 'zoals-constructie: dit betekent dat je één of beide aanbrengt of dat je kiest voor een andere antropologische visie.

Meer informatie is terug te vinden op de virtuele ruimte van het vak Defensie en Veiligheid in de map 'filosoferen'.

Interessante bronnen binnen het kader van de veiligheidsberoepen:

- <https://www.pelckmansuitgevers.be/filosofie-van-geweld.html#gref>: in de beschrijving van de inhoud van het boek staan reeds enkele filosofische vragen: 'Kan geweld zinvol zijn?', 'Hoe moeten we terrorisme begrijpen?'.
- <https://medium.com/@dewijzer/de-filosofie-van-geweld-22f3e44e1791> (killerrobots, kan geweld een moreel gerechtvaardigde keuze zijn, is de mens van nature gewelddadig) Als extra item kan deugdethiek ook een thema zijn.
- <https://joop.bnnvara.nl/opinies/wanneer-is-geweld-gerechtvaardigd>

18.	De leerlingen reflecteren over ethische casussen aan de hand van ethische visies en begrippen.	<ul style="list-style-type: none"> – Filosofische begrippen uit de ethiek: moreel dilemma, deontologie, het goede, intentie, verantwoordelijkheid, geluk, vrijheid, gelijkheid, rechtvaardigheid – Ethische visies: zorg-, plicht-, gevolgenethiek – Strategieën om te reflecteren over ethische casussen aan de hand van ethische visies zoals vragen stellen, visies vergelijken, gedachte-experiment uitvoeren, actief luisteren, socratisch gesprek voeren, zich inleven in en reageren op andermand standpunt, (tegen)argumenteren, de eigen visie in vraag stellen 	
-----	--	---	--

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Dit leerplandoel hangt samen met leerplandoel 17 "De leerlingen analyseren domein specifieke thema's aan de hand van verschillende visies op de mens." en wordt met context vanuit deze studierichting gerealiseerd.

De leerplandoelen m.b.t. filosofie lenen zicht tot een enge en brede interpretatie van hun inhoud. In de enge zin laten ze een strikt abstract-theoretische benadering toe, gevuld met feitenkennis over filosofische theorievorming; Kennis van de voornaamste terminologie, basisproblemen en enkele sleutelteksten zijn nodig. Maar door in te spelen op de natuurlijke nieuwsgierigheid van de leerlingen, verhogen we hun betrokkenheid.

Naast de kennisinhouden, is er dus een specifieke didactiek nodig voor het ontwikkelen en toepassen van verschillende vaardigheden. De activiteit van het filosoferen krijgt daarom een sleutelrol, want filosofische vragen formuleren zonder een veilige methode aan te reiken, schiet voorbij aan dit doel. Wanneer een leraar aan de slag wil gaan met de doelen rond filosofie, is het een essentiële voorwaarde dat hij enkele van deze methodieken beheerst. In de begeleiding de tekst 'toolkit voor filosoferen' op de virtuele ruimte van Defensie en Veiligheid, vind je meer achtergrondinformatie over het belang, de didactische aanpak en mogelijke werkvormen.

Verheldering van het doel

Nadenken over wat mag en niet mag, over goed handelen staat centraal in ethiek: we denken na over moraal (waarden en normen), morele vraagstukken en morele dilemma's. Ethische vraagstukken als 'Wat is aanvaardbaar?', 'Wat is goed gedrag in deze situatie?' (goed-kwaad) komen hierbij aan bod.

Filosofische begrippen die aan deze hoofdvraag gelinkt worden zijn moreel dilemma, deontologie, het goede, intentie, verantwoordelijkheid, geluk, vrijheid, gelijkheid en rechtvaardigheid. Leerlingen gaan verplicht met deze begrippen (paren) aan de slag.

Vanuit de leerinhouden brengen we in dit leerplandoel ethische vraagstukken binnen over de zorg-, plicht- en gevolgenethiek. We adviseren dat leerlingen - m.b.t. deze stromingen - reflecteren over ethische vraagstukken die aan bod komen in actuele maatschappelijke onderwerpen (bv. robots in het verkeer, privacy-kwesties (corona-app), migratie, orgaandonatie, ...). Verrijkend wordt het wanneer leerlingen aan de hand van een concrete ethische kwestie komen tot een vergelijking van de zorg-, plicht- en gevolgenethiek.

Meer informatie is terug te vinden op de virtuele ruimte van het vak Defensie en Veiligheid in de map 'filosofen'.

Interessante bronnen binnen het kader van de veiligheidsberoepen:

- <https://www.pelckmansuitgevers.be/filosofie-van-geweld.html#gref>: in de beschrijving van de inhoud van het boek staan reeds enkele filosofische vragen: 'Kan geweld zinvol zijn?', 'Hoe moeten we terrorisme begrijpen?'.
- <https://medium.com/@dewijzer/de-filosofie-van-geweld-22f3eeee1791> (killerrobots, kan geweld een moreel gerechtvaardigde keuze zijn, is de mens van nature gewelddadig) Als extra item kan deugdethiek ook een thema zijn.
- <https://joop.bnnvara.nl/opinies/wanneer-is-geweld-gerechtvaardigd>

3.3. Cluster 3: competenties eigen aan bewakingsagent

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHouden	DECR. NR. CODE
19.	De leerlingen hanteren technieken m.b.t. conflicthantering.	<ul style="list-style-type: none"> – Conflict, agressie, assertiviteit – Frustratie, instrumentele agressie, pathologische agressie – Oorzaken, inhouden en doelen van conflicten en agressie – Van conflict naar agressie – Zelfbeheersingstechnieken, kalmeringstechnieken, stressbestendigheid – Grenzen stellen – Gevolgen van incidenten 	
<p>SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN Zie hoofdstuk 5 'Conflicthantering'. De leerling leert om verschillende de-escalatie technieken correct toe te passen. Hij leert om zowel verbaal als non-verbaal op een gepaste manier te reageren. Hij leert om te gaan met personen onder invloed van drank of verdovende middelen.</p>			
20.	De leerlingen gaan gepast om met culturele diversiteit.	<ul style="list-style-type: none"> – Culturele diversiteit – Migrantenculturen – Multiculturele maatschappij – Jongerensubculturen – Symbolen en rituelen – Interculturele communicatie- en stoornissen – Religie als onderdeel van cultuur – Racisme en discriminatie 	
<p>SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN Zie hoofdstuk 6 'Maatschappelijke en culturele vorming'. Iedereen heeft zijn eigen rugzakje en bekijkt de zaken vanuit zijn eigen referentiekader. Een toekomstige bewakingsagent dient zich hiervan bewust te zijn en dient ook te weten dat er culturele verschillen zijn: nationaliteiten, jongerenculturen, muziekculturen ... De leerlingen kunnen culturele gedragingen en gewoontes onderscheiden om zo afwijkend gedrag te herkennen dat niet eigen is aan een cultuur. Hij is vertrouwd met diversiteit. Hij kan omgaan met dilemma's waarmee hij als bewakingsagent te maken kan hebben. Hij kan ze op een integere en ethische wijze oplossen met respect voor diversiteit, individuele rechten en vrijheden, etc. Hij beschikt over respect vanuit zijn functie als bewakingsagent. Dit leerplandoel hangt samen met de leerplandoelen 17 en 18.</p>			
21.	De leerlingen reageren gepast op crisissituaties.	<ul style="list-style-type: none"> – Nood- en interventieplannen – Evacuatie – Signalisatie 	

		– Reageren in specifieke gevallen	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN Zie hoofdstuk 9 'Gepast reageren bij crisissituaties'. Het spreekt voor zich dat een bewakingsagent crisissituaties zal meemaken. Cruciale vragen zijn dan: "Hoe moet een bewakingsagent vanuit zijn functie hierop reageren?", "Wat zijn crisissituaties?", "Wie moet verwittigd worden?", "Wat is crowdmanagement?". De leerling heeft noties van publieksgedrag en kan de technieken van alarmering, plaatsontuiming en (massa)-evacuatie toepassen binnen gesimuleerde contexten. De leerlingen kunnen een situatie inschatten naar veiligheidsrisico's en hierop preventief anticiperen.			
22.	De leerlingen passen ontwijkingstechnieken toe.	– Angst en paniek – Agressie en geweld – Communicatie bij agressie en paniek – Verdedigende houding – Wettige verdediging – Ontwijkingstechnieken – Ontwijking en controle	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN Zie hoofdstuk 8 'Ontwijkingstechnieken'. Het leerplandoel is erop gericht om slagen te kunnen ontwijken. De leerling weet ook hoe hij moet reageren wanneer hij fysiek wordt aangevallen om te vermijden dat hij gewond raakt. Het spreekt voor zich dat via de lessen LO leerlingen via karate, judo, worstelen .... de leerlingen meerdere oefenkansen worden aangeboden.			
23.	De leerlingen reageren gepast bij beginnende (gesimuleerde) brand.	– Vuurdriehoek – Brandpreventie – Oorzaken van brand – Gevaren van brand – Wat te doen bij brand?	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN Zie hoofdstuk 11 'Brand, preventie en elementaire brandbestrijding'. Leerlingen moeten weten wat risico's situaties zijn voor brand, hoe hij aan preventie kan doen. Hij moet ook weten wanneer hij zelf aan bestrijding kan doen, maar vooral ook weten wanneer hij dit aan de hulpdiensten moet overlaten.			
24.	De leerlingen passen bewakingsmethodes en bewakingstechnieken toe.	– Regelgevend kader – Controle van personen, bagage en voertuigen	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN Zie hoofdstuk 13 'Praktijk van bewakingsmethodes- en technieken'. Leerlingen worden aangeleerd hoe alle activiteiten van een bewakingsagent praktisch moeten uitgevoerd worden. Bij elk van de handelingen wordt rekening gehouden met het feit of de technieken en/of kennis verworven vanuit de andere doelen correct toegepast worden in gesimuleerde contexten. Dit leerplandoel kan gezien worden als een 'afsluitend geheel' en wordt bij voorkeur aan het einde van de opleiding gegeven. Volgende technieken komen hierbij aan bod: <ul style="list-style-type: none"> - Personen: veiligheidscontrole, betasting, identiteitscontrole - Bagage en voertuigen: doorzoeken op bv. aanwezigheid van onbevoegden, visuele controle... - Perimeter: instellen, organiseren en bewaken 			

- Bewakingsrondes in gebouwen of op sites

ONTWERP

3.4. Cluster 4: competenties eigen aan brandweer

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHouden	DECR. NR. CODE
25.	De leerlingen lichten de wegcode toegepast op hulpdiensten toe.	<ul style="list-style-type: none"> – Wettelijk kader – Uitzonderingsregels voor prioritaire voertuigen – Plichten van de gebruikers van prioritaire voertuigen – Verplichten van de andere weggebruikers t.o.v. een prioriteitvoertuig – Risico's en defensief rijgedrag – Ongeval met een interventiewagen 	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN Een gedetailleerd overzicht van de onderliggende kenniselementen in het kader van module 1 'Administratieve cultuur – houding en gedrag' is terug te vinden in de referentielijst van de brandweer. De volledige lijst bevindt zich op de virtuele ruimte van het vak Defensie en Veiligheid.			
26.	De leerlingen illustreren de mogelijkheden van een brandveilige samenleving.	<ul style="list-style-type: none"> – De rol van een preventieadviseur in een onderneming – Risico's verbonden aan woningbranden en preventie van woningbranden 	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN Een gedetailleerd overzicht van de onderliggende kenniselementen in het kader van module 1 'Administratieve cultuur – houding en gedrag' is terug te vinden in de referentielijst van de brandweer. De volledige lijst bevindt zich op de virtuele ruimte van het vak Defensie en Veiligheid.			
27.	De leerlingen lichten het verloop van een interventie en ICS toe.	<ul style="list-style-type: none"> – Verloop van een interventie – Incident Command System – Crisisituatiebeheer 	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN Een gedetailleerd overzicht van de onderliggende kenniselementen in het kader van module 1 'Administratieve cultuur – houding en gedrag' is terug te vinden in de referentielijst van de brandweer. De volledige lijst bevindt zich op de virtuele ruimte van het vak Defensie en Veiligheid.			
28.	De leerlingen passen de reglementering m.b.t. de individuele bescherming toe.	<ul style="list-style-type: none"> – Wettelijk kader van het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen – De types van PBM en de interventiekledij – De adembescherming – Procedure brandweerman in nood – Valbescherming 	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN			

Een gedetailleerd overzicht van de onderliggende kenniselementen in het kader van module 2 'Individuele bescherming' is terug te vinden in de referentielijst van de brandweer. De volledige lijst bevindt zich op de virtuele ruimte van het vak Defensie en Veiligheid. Deze module gaat verplicht door in de brandweerschool.

ONTWERP

3.5. Cluster 5: competenties eigen aan defensie

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHouden	DECR. NR. CODE
29.	De leerlingen bereiden zich voor op opdrachten binnen Defensie.	<ul style="list-style-type: none"> – Opdrachten van het hoger echelon: ontvangen, begrijpen en uitvoeren – Specifiek militair materiaal: gebruik en onderhoud – Informatie voor de opdracht – Voorbereidende maatregelen 	
<p>SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN Dit leerplandoel hangt samen met leerplandoel 30. Tijdens de voorziene extramuros-activiteiten kunnen deze leerinhouden vorm krijgen via volgende aspecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - QSMEALQ, kaartmarkering, sandbox - operationele werkwijzen aanpassen in functie van de situatie en de opdracht - de 10 punten van de fuselier: opsommen en uitleggen - waarnemingspositie, waarnemingsverslag opstellen (zie ook leerplandoel X en X in verband met communiceren en rapporteren) - doelen aanduiden - kennis van de types en kenmerken van individuele en collectieve uitrusting, systemen en bewapening: presentatie van de vechtkledij, gevechtsschoenen, onbreekbare jack, slaapzak, gebruik en herstellen van de slaapmat, de rugzak, opzetten, afbreken en repareren van de individuele tent, een gevechtsran tsoen voorbereiden en gebruiken, toepassen van de individuele hygiënevoorschriften op het platteland - deelnemen aan het leven te velde tijdens oefeningen van lange duur 			
30.	De leerlingen kunnen zich oriënteren met behulp van verschillende kaarten en middelen.	<ul style="list-style-type: none"> – Kaart en coördinaat – Azimut – Afstand – Oriëntatietechnieken 	
<p>SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN Dit leerplandoel hangt samen met leerplandoel 29. Tijdens de voorziene extramuros-activiteiten zullen deze leerinhouden vorm krijgen via volgende aspecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kaarten coördinaat, kompas, azimut, oriëntatie en route - Begeleide kaartleesoefeningen bij diverse afstanden (bv. 5,8, 10, 13 en 16 km) - Kaart 1/100.000, oro-hydrokaart, schets 			
31.	De leerlingen lichten de regels en procedures toe van de militaire veiligheid.	<ul style="list-style-type: none"> – CBRN-gevaren – Beschermingsmaatregelen – Explosieven en hun gevaren 	
<p>SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN De leerlingen illustreren een basiskennis met betrekking tot volgende onderdelen:</p>			

<ul style="list-style-type: none"> - terroristische dreiging en het IENA LILAS waarschuwingssysteem - reacties bij bommelding of bij een verdacht object en explosieven - principes van veiligheid bij het bezit en distributie van wapens - gebruik van geweld bij bewakingsopdrachten op Belgisch grondgebied - een speciaal geval van Homeland - explosieven: mijn, UXO, IED, FP-principes 		
32.	De leerlingen lichten de typologie toe van conflicten, bedreigingen en beïnvloedende omgevingsfactoren.	<ul style="list-style-type: none"> - Soorten conflicten - Soorten bedreigingen - Soorten omgevingen
<p>SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN</p> <p>Soorten conflicten: lineair, niet-lineair, klassiek, COIN, symmetrisch, asymmetrisch ...</p> <p>Bedreigingen: conventioneel, asymmetrisch, IED ...</p> <p>Soorten omgevingen: tolerant, bevolking, media</p>		

ONTWIKKEL

3.6. Cluster 6: competenties eigen aan penitentiair bewakingsagent

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHouden	DECR. NR. CODE
33.	De leerlingen lichten de levensvoorwaarden van gedetineerden toe.	<ul style="list-style-type: none"> – Dagelijks leven van gedetineerden – Kwaliteit van de uitvoering met inbegrip van mogelijke risico's 	
<p>SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN</p> <p>Dit onderdeel behandelt volgende aspecten m.b.t. de organisatie van het dagelijkse leven van gedetineerden (doel, soorten, rechten): wandeling, maaltijden, kantine, telefoon en briefwisseling, bezoek, arbeid, geloofsovertuiging.</p> <p>De leerlingen begrijpen hoe de PBA zijn opdracht op een goede manier uitvoert en illustreren mogelijke risico's als de taak slecht wordt uitgevoerd. Hiertoe bestudeert men de belangrijkste aandachtspunten bij de uitvoering van de taak en eventuele misbruiken door gedetineerden.</p> <p>Leerlingen krijgen inzicht in de inhoud van de werkcontext en taken van een PBA via een bezoek aan een penitentiaire inrichting, het uitvoeren van simulatieoefeningen en observatietechnieken.</p>			
34.	De leerlingen lichten de orde en veiligheid binnen penitentiaire inrichtingen toe.	<ul style="list-style-type: none"> – Begrippen inzake veiligheid – Dynamische veiligheid: belang – Onderzoek aan de kledij, fouillering op lichaam en controle van de verblijfsruimtes – Appel – Bewegingen 	
<p>SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - Begrippen inzake veiligheid: materiële, infrastructurele, organisatorische, interne, externe en dynamische veiligheid - Onderzoek aan de kledij, fouillering op lichaam en controle van de verblijfsruimtes: belang, humane aspect, aandachtspunten - Appel: situering binnen de dagtaak van een PBA, correcte uitvoering, mogelijke gevaren bij een fout uitgevoerd appel - Bewegingen: soorten binnen de dagtaak van een PBA, binnen een gevangenis, voorschriften per type beweging, actieve deelname en taken bij niet actieve deelname 			
35.	De leerlingen reflecteren over de zin van straf in onze samenleving.	<ul style="list-style-type: none"> – Zin van straf: strafdoelen – Herstelgerichte detentie: doel, concrete initiatieven, eigen bijdrage als PBA 	
<p>SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN</p> <p>Dit leerplandoel hangt samen met de leerplandoelen 17 en 18 van dit leerplan.</p> <p>Aan de hand van concrete casussen en de actualiteit reflecteren de leerling over de zin van straf bij het niet naleven van de wetgeving en de regelgeving, zowel vanuit een persoonlijk als een maatschappelijk perspectief.</p> <p>Bij de zin van straf komen volgende aspecten aan bod:</p> <ul style="list-style-type: none"> - strafdoelen: soorten, historische situering, belangrijkste stromingen 			

- koppeling naar de dagdagelijkse praktijk van de PBA
- sleutelfiguren binnen de Belgische penitentiaire historiek
- strafdoelen in een hedendaagse penitentiaire context

Bij herstelgerichte detentie begrijpen de leerlingen het achterliggend doel en de ruimere opzet. Ze kunnen ook concrete initiatieven opsommen die in het kader van herstelgerichte detentie binnen de gevangenis georganiseerd worden. Tot slot kunnen ze beargumenteren hoe zij als PBA kunnen bijdragen aan de uitbouw van een herstelgerichte gevangenis.

ONTWERP

3.7. Cluster 7: competenties eigen aan politieagent

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHOUDEN	DECR. NR. CODE
36.	De leerlingen begrijpen de werkcontext en de uitvoering van de taken en opdrachten van de politie.	Werkcontext Uitvoering van de taken	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN Door middel van een bezoek kunnen de leerlingen de werkcontext en de uitvoering van de taken en opdrachten van de politie illustreren.			
37.	De leerlingen lichten het selectieproces en organisatie van de politieopleiding toe.	Selectieproces	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN Volgende aspecten kunnen aan bod komen: <ul style="list-style-type: none"> - Mogelijkheden per kader, toelatingsvoorwaarden en selectieproeven - Opleidingsprogramma's voor politieagent en politie-inspecteur - Organisatie van opleiding in politiescholen Leerlingen die interesse tonen om deel te nemen aan de toelatingsproeven kun je extra tips geven om hen te helpen met de voorbereiding.			

4. Minimale materiële vereisten

Vaklokalen

De uitrusting en de inrichting van de lokalen dienen te voldoen aan de technische voorschriften inzake arbeidsveiligheid.

Het is aangewezen om een eigen ruim vaklokaal te gebruiken waar voldoende ruimte is om met verschillende groepsindelingen te kunnen werken.

Er zijn voldoende laptops of PC's met internetaansluiting aanwezig: de leerlingen moeten op de school de gelegenheid hebben klassikaal en/of individueel software of internet te raadplegen.

Het vaklokaal beschikt over multimedia.

Sportinfrastructuur

Scholen zijn verplicht ervoor te zorgen dat ze gebruik kunnen maken van accommodaties die voldoen om de leerplandoelstellingen en de leerplaninhouden rond lichamelijke activiteiten in dit leerplan te realiseren.

Beroepsspecifieke materialen

Beroepsspecifieke materialen, eigen aan de beoogde veiligheidsberoepen en nodig om de leerplandoelstellingen en de leerplaninhouden te realiseren, zijn beschikbaar in de school of beschikbaar bij externe partners met wie de school samenwerkt.